

2017-068

Archeologienota Leuven Bondgenotenlaan 58 – Bogaardenstraat 5

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

22-7-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en betreft een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Leuven Bondgenotenlaan 58 – Bogaardenstraat 5. De site is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de stad Leuven, de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem beslaat 100m² of meer en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft bedraagt 300m² of meer. Bijgevolg dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het projectgebied bevindt zich in de Vlaams-Brabantse stad Leuven, in het oostelijke deel van de stadskern. Het plangebied is gelegen ten noorden van de Bogaardenstraat en ten zuiden van de gebouwen langsheen de Bondgenotenlaan. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1192m². De site is op te delen in twee delen: een bebouwde zone aan de Bogaardenstraat 5 in het westelijk deel, en een geasfalteerde parkeerzone met achterin een laag bakstenen bijgebouw in het oostelijk deel. Elk deel is ongeveer 600m² groot. De bebouwde zone in het westelijke deel is volledig onderkelderd. De oostelijke zone is (op heden) niet onderkelderd en zal reeds een beperkte verstoring kennen als gevolg van de bestaande inrichting als parking en gebouw (geraamd op ca. 30 à 50cm onder maaiveld).

In het oostelijke deel van het plangebied, gelegen tussen Bogaardenstraat 5 en Bogaardenstraat 11, wordt een volledige nieuwbouw gepland voor onder andere studentenflats, nieuwbouw van een laad- en loskade, fietsenstallingen, nieuwbouw van nieuwe circulatie- en vluchtwegen. Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief in dit oostelijke deel bedreigd wordt door de werken, bestaande uit: het opbreken van de bestaande parking en het slopen van het gebouwtje; het uitgraven van diverse putten voor plaatsing van diepere regenwater- en infiltratieputten; het uitgraven van diverse putten voor de plaatsing van verzwaringen van de algemene funderingsplaat; het uitgraven van smallere stroken voor het plaatsen van nutsleidingen; het uitgraven tot op -4,92m van een zone achteraan die gebruikt zal worden als vluchtweg. Deze werken zorgen ervoor dat grote delen van deze oostelijke zone zullen uitgegraven worden, waarbij archeologisch erfgoed kan vernield worden. Ook de zones waar geen uitgravingen plaatsvinden moeten als bedreigd aanschouwd worden, omdat ze als 'eilandjes' zullen overblijven binnen een sterk verstoorde zone, waardoor hun archeologisch potentieel verloren gaat en deze 'eilandjes' nooit meer als één geheel kunnen onderzocht worden. In het westelijke deel, het bestaande gebouw aan de Bogaardenstraat 5, houden de werken de renovatie van dit pand in, er vinden hier geen ingrepen in de bodem plaats.

De relevante bronnen werden teruggevonden en geraadpleegd. Sinds de oudste beschikbare en betrouwbare kaart, van Jacob van Deventer uit 1560, was het plangebied steeds bebouwd aan straatzijde, met daarachter een tuinzone. De site was gelegen buiten de eerste stadsomwalling, maar binnen de tweede stadsmuur. Ter hoogte van de huidige parkeerzone verdwenen de gebouwen in de loop van de 20ste eeuw. Het stratenpatroon in de omgeving van het plangebied wijzigde drastisch vanaf het midden van de 19de eeuw. De omgeving van het plangebied had erg te leiden onder bombardementen tijdens beide wereldoorlogen, maar het is onduidelijk wat de impact daarvan was op de betrokken percelen. Het plangebied en de directe omgeving zijn zo goed als ongekend op archeologisch vlak. De schaarse gegevens aangeduid op de CAI zijn een gevolg van het weinige

onderzoek dat op heden is uitgevoerd, en betekenen niet dat er in dit stadsdeel geen archeologische sites te verwachten zijn. Gezien de ligging tussen eerste en tweede stadsomwalling en de gekende cartografische gegevens, met bebouwing vanaf minstens eind 16de eeuw, is de kans zeker niet onbestaande dat er archeologische sporen aanwezig zijn in het plangebied. Het projectgebied heeft daardoor een eerder hoog archeologisch potentieel wat betreft archeologische sporen en vondsten uit de middeleeuwen, nieuwe tijden en nieuwste tijden. Het verwachtingspatroon voor de oudere archeologische perioden is ongekend.

Op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Bovendien kent het plangebied een hoge archeologische verwachting, vooral wat betreft sporen vanaf de middeleeuwen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren; dit verder onderzoek beperkt zich tot de oostelijke zone. In het westelijke deel vinden geen bodemingrepen plaats, hier moet geen verder onderzoek uitgevoerd worden.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefputten noodzakelijk. Deze onderzoeksmethode is de beste manier om stedelijke sites met complexe stratigrafie te onderzoeken. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het inplantingsplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Dit proefputtenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na afbraak van het bestaande gebouw en opbreken van de verharding.

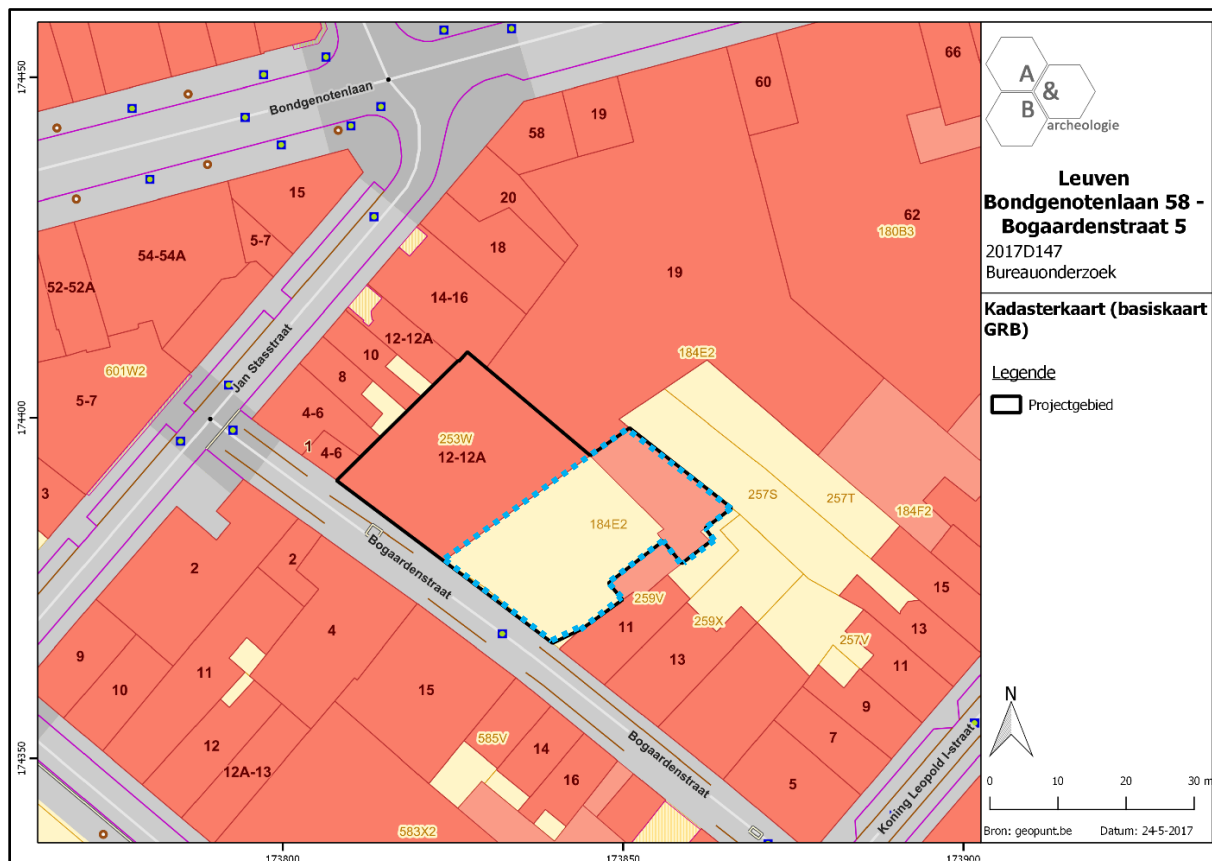
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Leuven Bondgenotenlaan 58 en Bogaardenstraat 5

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 173807 en Y: 174366; X: 173866 en Y: 174410

Kadastergegevens: Leuven, afdeling 2, sectie B, perceel nr. 184 E2

Het totale plangebied is 1192m² groot, het oostelijke deel heeft een oppervlakte van ca. 600m².

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied, waarvan de oostelijke zone (blauwe stippellijn) in aanmerking komt voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? Hoe is de bodemopbouw?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied? Hebben de vernielingen uit WOI en WOII impact gehad op het plangebied?
- Zijn er sporen terug te vinden die te linken zijn aan het Bogaardencollege?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Indien een site aanwezig is, welke aanbevelingen kunnen gedaan worden voor verdere omgang met het archeologisch erfgoed? Is behoud *in situ* mogelijk? Indien niet, aan welke modaliteiten dient een verdere opgraving te voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten de meest aangewezen methode is om deze site met complexe verticale stratigrafie te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden. Dit proefputtenonderzoek kan pas van start gaan na afbraak van het bestaande gebouw en opbraak van de parking.

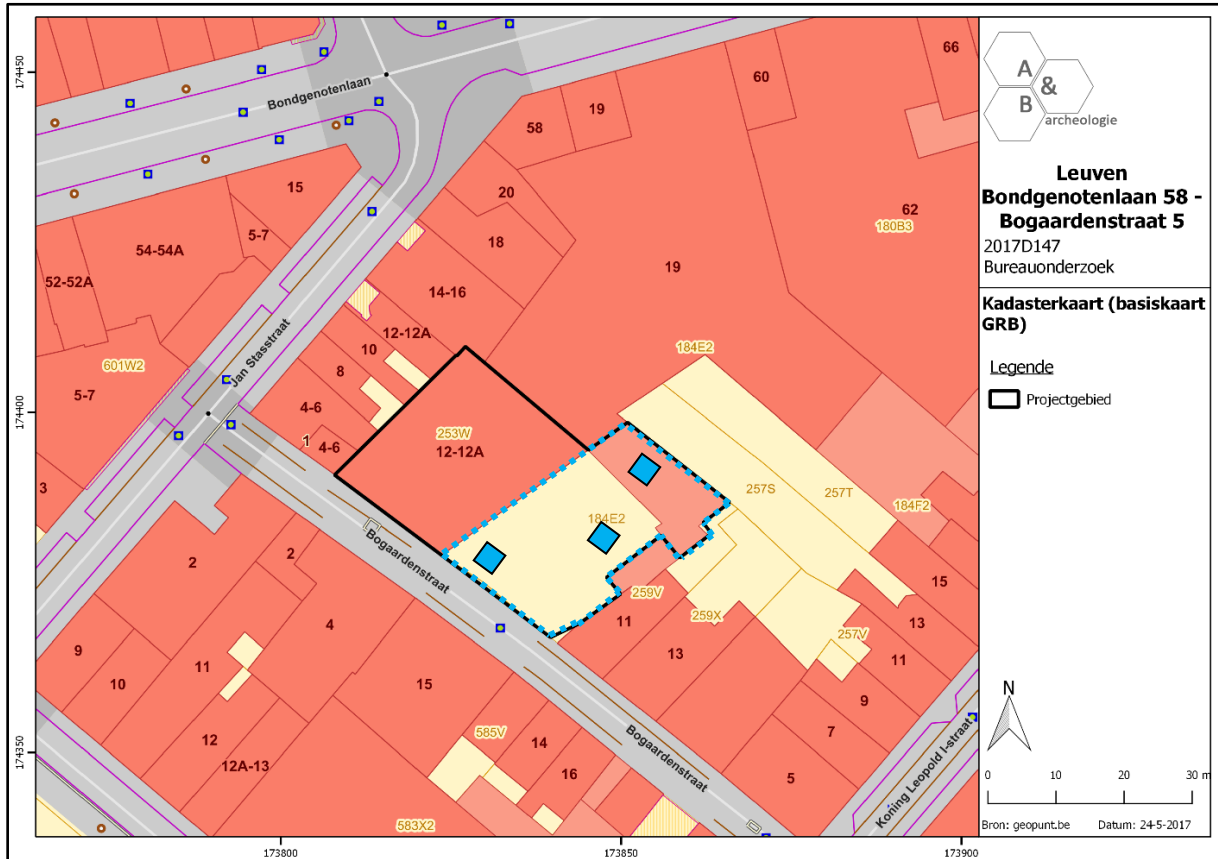
Om beschadiging van eventueel aanwezige archeologische sporen te voorkomen, is het van belang dat de sloop van het huidige gebouw beperkt blijft tot het maaiveldniveau. De opbraak van de verharding van de parkeerzone en de uitbraak van de funderingen van het gebouw dienen te gebeuren onder archeologisch toezicht. Dit betekent dat deze werken op het terrein worden opgevolgd door een archeoloog, die door de initiatiefnemer tijdig op de hoogte wordt gebracht van deze werken. Indien bij deze werken een archeologisch niveau wordt aangesneden, dan worden deze werken stopgezet en kan het proefputtenonderzoek van start gaan. Indien er bij deze opbraakwerken geen archeologisch niveau wordt aangesneden, dan kan het proefputtenonderzoek van start gaan na verwijderen van de onderste verharding van de parkeerzone en van de onderzijde van de fundering van het gebouw.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van drie proefputten in het onderzoeksgebied. De putten zijn vierkant en 3 bij 3m groot. Er wordt 1 put aangelegd in de zone langsheen de straatzijde (om aanwezigheid gekende oude bewoning na te gaan), 1 put meer centraal op het terrein (om oude tuinzone in kaart te brengen) en 1 put achteraan (om oude tuinzone in kaart te brengen en impact van het bestaande gebouw na te gaan). De putten worden na het onderzoek terug gedicht. Eventuele sporen worden afgedekt met geotextiel, waarboven een pakket van 20cm dik aanvulzand wordt gelegd, zodat bij latere uitgravingen duidelijk wordt dat men het archeologische niveau nadert.

Er wordt in totaal 27m² onderzocht, ofwel 4,5% van de totale oppervlakte van het oostelijke deel. Gezien de spreiding van de proefputten wordt dit als voldoende ervaren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden en een correcte inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor de uitvoering van het onderzoek wordt verwezen naar hoofdstuk 8.6.1. *Proefsleuven en proefputten generiek* en 8.6.3. *Proefsleuven en proefputten op sites met complexe stratigrafie* van de Code van Goede Praktijk versie 2.0. Voor de uitgraving tot op het eerste vlak en de afgraving van homogene puin- of ophogingslagen wordt gebruik gemaakt van een graafmachine met een niet-getande graafbak. De proefputten worden aangelegd tot in de natuurlijke bodem. Als dit om veiligheidsredenen niet mogelijk is, wordt er geboord tot de natuurlijke bodem bereikt wordt. De verdieping naar een volgend vlak gebeurt pas als het bovenliggende vlak geregistreerd en onderzocht werd. Bij de verdieping naar de volgende vlakken wordt zoveel mogelijk getracht om muurresten

ouder dan de 19de eeuw te behouden. Op die manier kunnen ze bij een eventueel verder onderzoek in een groter geheel geplaatst worden.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Indicatief proefputtenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek van sites met complexe stratigrafie in stadskern.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met prospectieonderzoek.
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met kennis van (post)middeleeuws aardewerk.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.